

*Т.М. Костирко, канд. наук з соціальних комунікацій, директор бібліотеки
Національний університет кораблебудування імені адмірала Макарова*

Місце бібліотеки у формуванні корпоративного середовища ВНЗ

Визначається роль і місце бібліотеки в інформаційному середовищі ВНЗ як посередника між інформаційними ресурсами та користувачами інформації. Розглядаються: різноманітні підходи і можливості до взаємодії бібліотеки з підрозділами вишу як суб'єктами нового інформаційно-освітнього середовища; вплив на корпоративну культуру ВНЗ через вагомі зміни в управлінській діяльності, модернізацію організаційної структури бібліотеки.

Ключові слова: бібліотека вишу, корпоративність вишу, корпоративна інформаційна система, інформаційно-освітнє середовище, комунікативно-інформаційні засоби.

Определяется роль и место библиотеки в информационной среде ВУЗа как посредника между информационными ресурсами и пользователями информации. Рассматриваются: разнообразные подходы и возможности для взаимодействия библиотеки с подразделениями учебного заведения как субъектами новой информационно-образовательной среды; влияние на корпоративную культуру ВУЗа через весомые изменения в управленческой деятельности, модернизацию организационной структуры библиотеки.

Ключевые слова: вузовская библиотека, корпоративность ВУЗа, корпоративная информационная система, информационно-образовательная среда, коммуникативно-информационные средства

The role and the place of the library in the higher school information medium as the media for between information users have been specified. A number of various approaches and the potential of the library interaction with higher school departments as the members of a new informational and educational medium, the impact on the higher school corporate culture by means of significant changes in the management actions and modernization of the library organizational structure have been described.

Key words: higher school library, higher school corporativeness, corporate information system, informational and educational medium, information and search means.

Процес інтеграції вищої освіти України в світове освітнє середовище є складним та багатограним завданням, що потребує модернізації освіти, підвищення її якості, підтримки високого статусу вітчизняної освіти і науки, підвищення конкурентоспроможності і відповідності сучасним світовим стандартам.

Серед багаточисельних факторів, що забезпечують успішне позиціонування вишів на ринку освітніх послуг дослідники називають фактор корпоративності. «Неможливо уявити собі ситуацію, відзначають фахівці, коли суспільство будує свої структури за принципом корпоративних інтересів, а освітні установи залишаються поза полем цивільних відносин».

В умовах ринку з'явилася нова вимога до системи освіти - «вона зобов'язана формувати у майбутніх фахівців-професіоналів готовність до діяльності, направленої на досягнення корпоративних цілей, корпоративних інтересів».

У ВНЗ серед дисциплін навчального плану з'явилися такі, як «Корпоративний менеджмент», «Корпоративна культура», «Корпоративне право», «Основи корпоративного соціального партнерства», «Організаційна поведінка», що формують у майбутніх фахівців-професіоналів готовність до діяльності, направленої на досягнення корпоративних цілей, корпоративних інтересів.

Пошук форм позиціонування на ринку освітніх послуг, використання мережевих комунікацій у виші, змінення функцій традиційних інформаційних систем вишу, зокрема бібліотечних, створення та інтеграція електронних бібліотек, впровадження інновацій за всіма напрямками діяльності (освітніх, наукових, фінансових, управлінських) – все це свідчить про те, що на загальному фоні інтеграції вищої школи в світовий освітній простір в діяльності вишу посилюється прагнення до корпоративності.

Корпоративність вишу можна розглядати з двох сторін: через взаємодію із зовнішнім світом і через створення внутрішнього корпоративного середовища. Велику роль у формуванні корпоративності вишу відіграє бібліотека.

Визначаючи роль і місце бібліотеки в інформаційному середовищі ВНЗ, необхідно відзначити, що найважливішою умовою успішного

функціонування університету є оперативний та ефективний обмін інформацією між підрозділами, що дозволяє їм реалізовувати свої потреби на основі тих знань або тієї інформації, якою вони володіють.

Виконуючи основну бібліотечну функцію – зберігання – і не тільки своєї, але й загальної корпоративної інформації, бібліотека, в інформаційному середовищі вишу займає особливе місце. Вона виконує роль посередника між інформаційними ресурсами та користувачами інформації. При цьому бібліотека відбирає, систематизує, зберігає і пропонує найкраще з величезного інформаційного масиву.

Враховуючи інформаційний потік, що постійно нарощується, бібліотеці, щоб залишатись затребуваною, необхідно шукати різноманітні підходи і можливості для взаємодії з підрозділами вишу, як суб'єктами нового інформаційно-освітнього середовища.

Корпоративне інформаційно-освітнє середовище ми визначаємо як полікультурне середовище, формування якого здійснюється спільною діяльністю суб'єктів (підрозділів) організації, направленої на досягнення освітніх цілей організації.

Створення внутрішнього корпоративного середовища ВНЗ та його функціонування залежить від багатьох чинників. В першу чергу, корпоративна діяльність обумовлена інформаційно-комунікативними засобами, які забезпечують взаємодію суб'єктів освітнього процесу і реалізуються через корпоративну інформаційну систему (KIC).

Термін корпоративна інформаційна система, який раніше використовувався переважно стосовно великомасштабних компаній і організацій, тепер впроваджується і у вишівську практику. Інформаційні системи, що впроваджуються у вишах, дозволяють оперативно отримати інформацію про навчальний процес, матеріальні і кадрові ресурси вишу, обмінюватися інформацією, здійснювати облік і контроль за успішністю тощо. Технічне призначення KIC - управління навчальним процесом. З позицій технічного підходу KIC є програмним комплексом.

Найважливіша підсистема КІС - автоматизована інформаційно-бібліотечна система (АІБС), що взаємодіє з іншими підсистемами. У АІБС використовується інформація цілого ряду підсистем, доступна в КІС, наприклад: інформація відділу кадрів про студентів (для створення бази даних «Читачі»); інформація навчального відділу – навчальний план; робочі програми кафедр.

Робочі програми необхідні бібліотеці для створення в АІБС модуля книгозабезпеченості, в основі якого - перелік дисциплін і «прив'язані» до них бібліографічні списки основної і додаткової літератури, що рекомендуються в робочих програмах. Мета цього модуля - проведення співробітниками бібліотеки і організаторами навчального процесу моніторингу книгозабезпеченості навчального процесу, а також надання користувачам цілісної картини забезпеченості навчального процесу навчальною літературою та її розподілу по напрямках, формах навчання і семестрах.

У свою чергу, АІБС відкрита для користувачів і забезпечує доступ до електронних каталогів, інформації по книгозабезпеченості дисциплін, БД корпоративного характеру (наприклад БД «Праці співробітників ВНЗ»).

Не дивлячись на те, що існує погляд на КІС як технічну систему, їй властивий і культурологічний аспект: вона включає не тільки спеціалізований програмний комплекс, але і створює умови для спільної діяльності членів організації, формуючи норми корпоративної поведінки, засновані на корпоративній етиці і закріплені у відповідних документах.

Фонд вишівської книгозбірні, як правило, відображає корпоративну освітню специфіку ВНЗ. Формування фонду повинне відповідати вирішенню завдань управлінських, організаційних, навчальних і обслуговуючих підрозділів. В той же час фонд відбиває організаційні зміни у навчальному закладі (поява нових кафедр і, відповідно, нових курсів), тобто є «носієм» історії ВНЗ.

Повнотекстові електронні ресурси - важлива складова фонду бібліотеки. Це, перш за все, навчально-методичні посібники та підручники, створені викладачами вишу. Вони є, з одного боку, важливим корпоративним компонентом інформаційно-освітнього середовища ВНЗ, а з іншого - важливою складовою навчального фонду бібліотеки. Навчально-методичні посібники представлені в бібліотеці як в цифровому вигляді (електронні тексти, мультимедіа), так і на паперових носіях (друкарські матеріали - модульні навчальні програми дисциплін, робочі підручники в об'ємі кожного модуля, тестові матеріали).

Завдання бібліотеки - впорядкування масиву навчально-методичних посібників шляхом систематизації і каталогізації, а також сприяння їх оптимальному використанню студентами, що припускає організацію доступу до них як на бібліографічному рівні, так і безпосередньо до електронних текстів. Цьому сприяють такі інструменти бібліотеки, як електронний каталог, електронне групове інформування, традиційні книжкові виставки і презентації на сайті бібліотеки.

Використання інформаційних технологій в бібліотечному і бібліографічному обслуговуванні змінило роль бібліотек - пасивних розподільників навчальної літератури. Управління знаннями стало важливим напрямом в діяльності бібліотек. Модуль «книгозабезпеченість» не тільки надає дані про забезпеченість навчального процесу, але і вказує на міждисциплінарні зв'язки навчального плану.

Відзначимо, що під управлінням знаннями як функцією і видом управлінської діяльності мається на увазі «практика додання додаткової цінності наявної інформації шляхом виявлення, відбору, синтезу, узагальнення, зберігання і розповсюдження знань; додання знанням споживчого характеру так, щоб вони були необхідною і доступною для користувача інформацією; створення інтерактивного оточення, де користувачі постійно обмінюються інформацією і використовують всі

умови для засвоєння нових знань». Всі перераховані види діяльності є основними в бібліотечному і бібліографічному обслуговуванні.

Кажучи про «практику додання додаткової цінності наявної інформації», як приклад, загальний для всіх вишівських книгозбірень, можна привести той факт, що кожна бібліотека є осередком збереження історії ВНЗ. Це не тільки зберігання самих публікацій про навчальний заклад і публікацій співробітників вишу, але і корпоративні бібліографічні БД. Для збору корпоративної інформації бібліотека взаємодіє з кафедрами. Розміщення подібної інформації на сайті бібліотеки безумовно укріплює імідж навчального закладу, позиціонує його в зовнішньому середовищі.

Розширення профілів і відкриття нових спеціальностей у виші вимагає оперативного реагування бібліотеки на організаційні зміни, чіткої координації роботи з навчальним відділом, кафедрами і всередині самої бібліотеки.

Роль бібліотеки в організації мережевої взаємодії користувачів навчального закладу виявляється в створенні бібліотечного сайту, в розповсюдженні електронної, групової та індивідуальної інформації, організації доступу до електронного каталогу і БД.

Розробка нових моделей вищої освіти, орієнтація на розвиток інноваційної освіти з використанням різноманітних технологій навчання потребує від вишівської книгозбірні не тільки підвищення якості роботи та вдосконалення технологічних процесів, але й вагомих змін в управлінській діяльності, модернізації організаційної структури, що в кінцевому результаті безпосередньо впливає на корпоративну культуру вишу.

Список використаної літератури

1. Лобанова Е. В. Формирование новой информационно-образовательной среды вуза [Электронный ресурс] / Е. В. Лобанова //

Психологическая наука и образование : электронный журнал. –
Режим доступа: <http://www.psyedu.ru/npview.php?id=33>

2. Коряковцева Н. А. Роль библиотеки в формировании корпоративной идентичности вуза / Н. А. Коряковцева // Науч. и техн. биб-ки. – 2009. – № 7. – С. 5-11.
3. Пименова Н. Ю. Особенности формирования корпоративной идентичности в системе дистанционного обучения : опыт Владивостокского государственного университета экономики и сервиса [Электронный ресурс] // Университетское управление: теория и практика. – 2004. – № 5-6. – Режим доступа: <http://www.umj.ru/index.php/pub/inside/473>.
4. Сергеева Т. Б. Особенности корпоративной культуры образовательного учреждения / Т. Б. Сергеева // Педагогика. – 2006. – № 10. – С. 11-21.